Dva staré obrazy města Třebíče.

František Dvorský ve vlastivědě moravské praví, že město Třebíč má dva staré obrazy města, jeden bez letopočtu, druhý z r. 1766. Obraz z r. 1766 byl malován po hladomoru r. 1765 a věnován kostelu v Maria Zell jakožto obraz votivní. Odtud pak byl podle poznámky v musejním zápisníku vyžádán asi před 30 lety zpět a jest nyní zavěšen v zasedací síni radnice. Kde jest druhý obraz, o němž se Dvorský zmiňuje, nevím.

Za pobytu ve waldsteinském archivu v Doksech r. 1931 byl jsem upozorněn p. archivářem P. Janem Richterem na kreslenou mapku třebíčského panství, k níž jest připojen kreslený a jednoduše kolorovaný obraz města Třebíče. Rozměr tohoto nedatovaného obrazu jest asi 30 x 50 cm. Podle toho, že není ještě nakreslena druhá věž při zámeckém kostele, soudím, že obrázek byl kreslen někdy před rokem 1731, podle vzhledu kostela sv. Martina snad před r. 1715. Jest to tedy nejstarší obraz města Třebíče, který dnes známe.

Jeho cena jest tím větší, že zobrazuje město pohledem od jihu, kdežto votivní obraz z r. 1766, ovšem mnohem umělejší a přesnější, ukazuje nám město se strany severní. Srovnáním obou obrazů a spoluužitím ostatních pramenů lze zjistiti, jaký byl celkový ráz města ve stol. 18. Práci nelze ovšem provésti zde v krátkém článku, přece však si dovolím upozorniti aspoň na některé zajímavosti.

Především zajímavá jest kresba zámku, kde na starším obraze jest zakreslena pouze jedna věž, severní, patrně ta, která v r. 1730—1731 byla částečně stržena, aby mohla býti stavěna stejně jako projektovaná věž druhá. Obě pak vidíme hotové v jejich barokním vzhledu na obraze z r. 1766. Na starším obraze jest také ještě dobře zachována zámecká brána, která jest dnes, po otevření nového příchodu ze severní strany, zastavěna soukromým domem. Jinak na zámeckém břehu není zakresleno nic zajímavého mimo zříceniny opevnění na Hrádku.

Most podklášterský byl veden poněkud níže po toku Jihlavky než dnešní, do úzké ulice dělící Podklášteří a Žid. město. Na mostě jsou vyobrazeny sochy, patrně sochy sv. Jana Nep. a sv. Prokopa, opatřené Janem Karlem hr. z Waldsteina.

Stařecký potok ústil nad mostem a překlenut byl dřevěnou lávkou, spojující Stařečku s ostatním městem. Podobně jest kreslena situace na obraze z r. 1766. Na Stařečce jest řada budov zakreslena s renesančními štíty a totéž vidíme na horní straně Žerotínovy třídy na obraze z r. 1766.

*) fr. florin, tehdejší zlatý.

**) Tenkrát bylo žito rakouská míra za 1 fr. 30 kr., pšenice za 3 fr. a i také za 3 fr. 30 kr., ječmen za 1 fr. 30 kr., oves za 51 kr. V r. 1805 stálo již žito 15 fr., pšenice 16 fr., ječmen 12 fr., hrách 14 fr., oves 6 fr. Tu byla velká nouze a nedostatek již po 2 léta. (Bylo to v dobách válek Rakouska s Napoleonem.)

Dr. Čeněk Sameš, profesor a měst. archivář, Třebíč:

Dva staré obrazy města Třebíče.

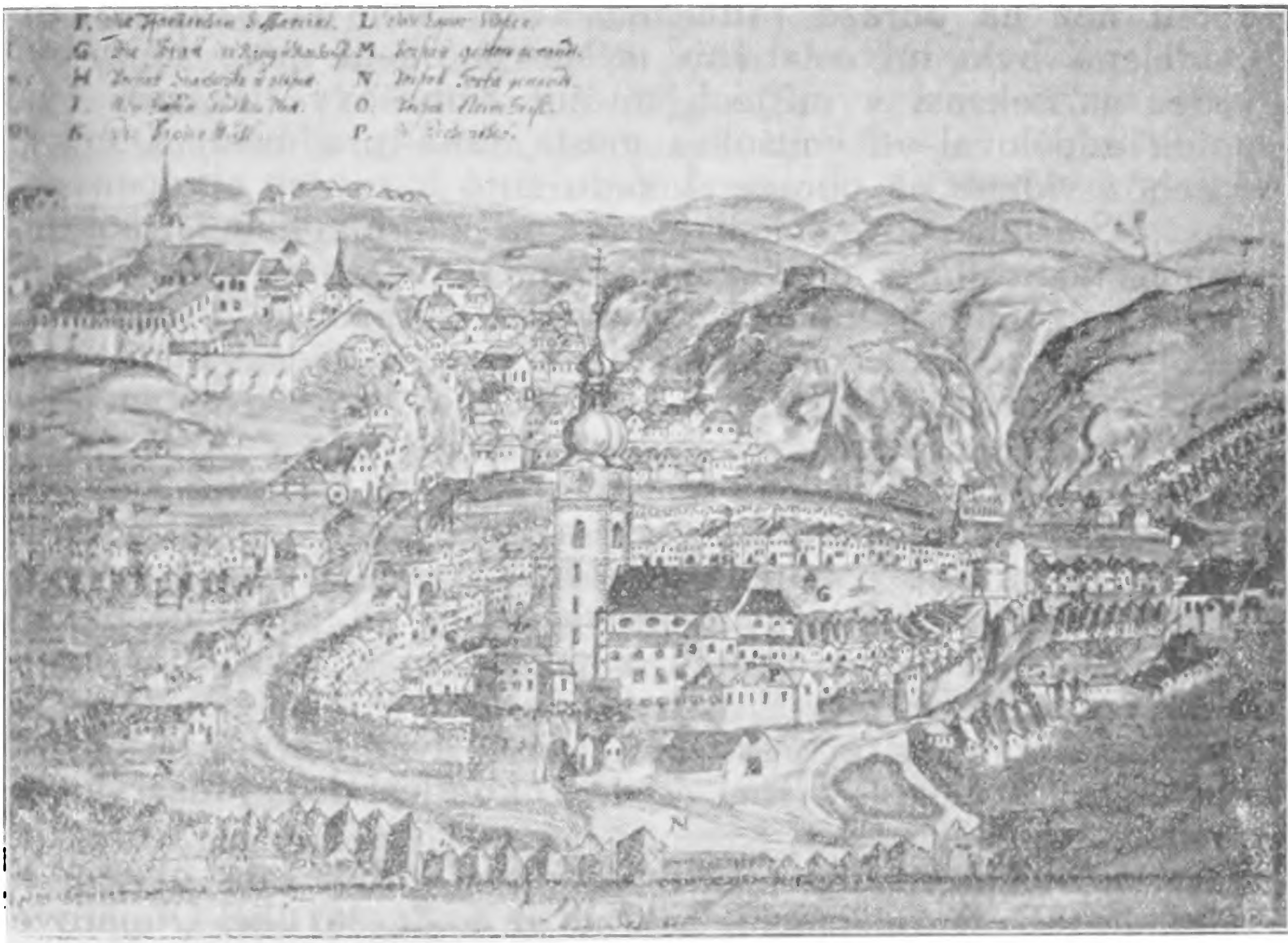
(Dokončení.)

Předměstí Horka vykazuje na obraze A mnohem méně domů než na obraze radničním (v dalším jej označuji B). Odděleno bylo od ostatního města potokem, přes nějž byl veden můstek asi v místech dnešní Kubešovy tiskárny. Týž potok odděloval od vnitřního města také předměstí Domky, z něhož vidíme na obraze A řadu štítů k severu obrácených. Dnešní Smrtelná ulice byla uzavřena na severním konci brankou, rovněž tak vstup z dnešní ulice Nádražní. Obraz této strany města můžeme si doplniti z votivního obrazu B. Vidíme na něm kapličku sv. Kříže na Strážné hoře s třemi kříži, pod Strážnou horou na Horce, v Třebíči dnes skoro zapomenuté soukenické rámy nad „vlčí jamou", jak se zde v XVI. století říkalo. Chrám sv. Trojice s malým hřbitovem, kaplička Nanebevzetí P. Marie na Slavické cestě a Boží muka na cestě Střítežské, provázené potokem, jsou další místa, na nichž se oko zastaví. Předměstí Domky tvoří ve století 18. skutečně pouze několik domků a pak dvorců, z nichž dvorec rodu Vídeňských v dnešní třídě Bráfově č. 6 byl největší. Vidíme jej těsně u pravého okraje staré kresby (A). Jiný dvůr „Jiříkovský" jest zakreslen na Horce. Stával asi tam, kde jest dnes Masarykova škola v Hanělově ulici.

Od Domků směrem jihovýchodním vidíme na obraze B táhnouti se velikou plochu zahrad až k dnešní ulici Otmarově na Jejkově. Tato ulice, ve starší době Blatnou nazývaná, jest r. 1766 lemována domy po obou stranách, kdežto na poč. XVIII. stol. vidíme souvislou řadu domků pouze po straně jižní. Připojovaly se k budovám kapucínského kláštera, postrádajícího ovšem jak dnešní farní budovy, tak věže. V pozadí za klášterem na obraze vidíme dřevěný most vedoucí na Nové dvory od mlýna Mollova, tehdy Blažkova. Na něm stávala socha sv. Jana Nep., kterou dnes vidíme pod schodištěm kapucínského kláštera.

Nejvíce pozornosti musíme ovšem věnovati obrazu vnitřního města, obklopeného příkopy a hradbami. Vidíme na obou obrazech, že do města se vcházelo třemi hlavními branami.

Brána Jejkovská i Stařecká mají podobu silných věží s renesančním vrškem, jsou zpevněny i baštami v sousedství. Jižní brána, Vídeňská, se od nich lišila tím, že její odolnost byla zeslabena výstavbou městské školy nad ní. Proto asi vidíme na obraze A před vlastní branou ještě jakýsi malý obranný systém zpevněný baštou, snad okrouhlou. Vedle bran byly ještě branky, fortny, jako na př. z ulice Kotlářské, dnešní Soukopovy, do ulice Kateřiny z Waldsteina, zvané tehdy vhodně „na příkopech" nebo k řece, kde jich ukazuje votivní obraz B sedm. Z části jsou u řeky ještě zachovány, kdežto fortna v Kotlářské ulici zmizela r. 1847 i s můstkem, který zde vedl přes městský příkop.

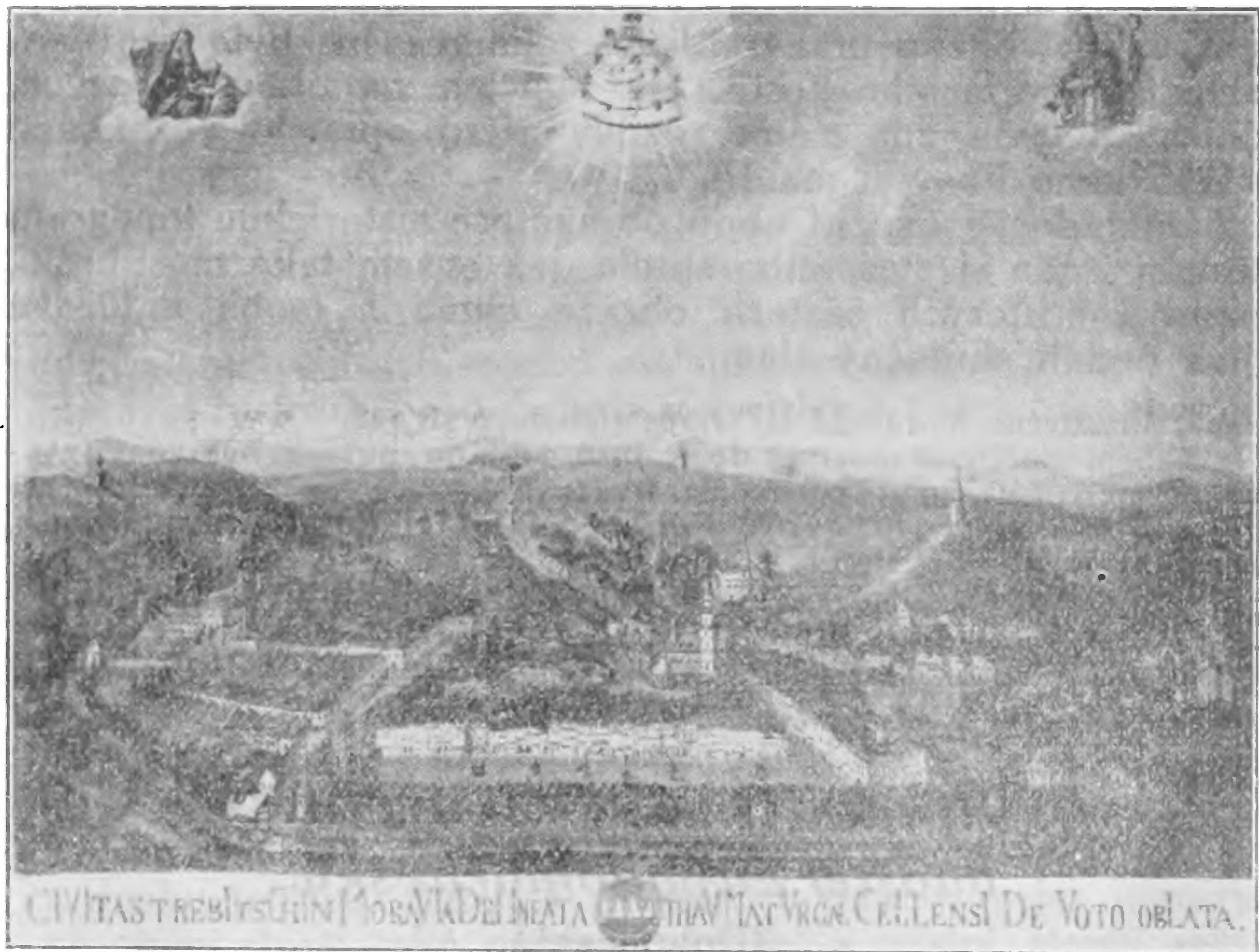

OBRAZ MĚSTA TŘEBÍČE (A).

Městské hradby probíhaly od brány Jejkovské k řece, kde na rohu stávala kulatá věž s kuželovitou střechou (ve dvoře domu Hasskova); vidíme ji jak na kresbě A, tak na obraze B. Ten nám zároveň ukazuje baštu hned v sousedství věže a potom celou hradební zeď podél řeky až k podklášterskému mostu, kde byl tento úsek zakončen druhou kulatou věží, prostší, ale pevnější prvé. Věž byla odstraněna současně se Stařeckou branou r. 1868. Mezi oběma věžemi vidíme na votivním obraze dvě bašty. Jinak zeď při řece nebyla příliš vysoká, jak také ukazují dodnes zachované zbytky tohoto opevnění.

Od Stařecké brány postupovaly hradby celkem k jihovýchodu přímo až k věži, stojící asi na místě tiskárny Kubešovy. Pak obracela se zeď přímo k východu až k Vídeňské bráně. U ní ustoupila poněkud zpět, takže farní budova u sv. Martina byla vestavěna do hradeb a baštovitý výstupek pomáhal je chrániti. Dnešní farní zahrada byla již mimo hradby. Do XIX. stol. stály v její blízkosti dvě stodoly nebo kůlny, jež byly vždy hrozivým nebezpečím pro město v případě požáru. Vidíme je také na kresbě A. Asi v místech domu p. notáře K. Zemene byla podle obrazu hradební zeď přerušena další věží, jiná byla asi v místech fortny v Kotlářské ulici.

Celá hradební zeď od brány Stařecké až po Jejkovskou

VOTIVNÍ OBRAZ MĚSTA TŘEBÍČE Z ROKU 1766. (B)

byla chráněna hlubokým příkopem, jejž ovšem na žádném z našich obrazů jasně nevidíme. Za to je na starším obraze rybník Jordán, jehož voda naplňovala městské příkopy v případě potřeby pomocí zvláštního zařízení. Jeho zbytky ještě v polovině minulého století bývaly prý nalézány při stavbách budov při hradbách. Rybník Jordán býval na Masarykově náměstí před gymnasiem v místech, kde je nyní park.

Pro poznání vzhledu náměstí „rynku" jest důležitější obraz B než kresba A. Hlavně proto, že malíř zmíněného obrazu dbal na přání zástupců bohatých patricijských rodů v radě

zasedajících a hlavní péči obrátil k přesnému znázornění náměstí. Vidíme, že na horní straně všechny domy jsou zdobeny renesančním průčelím, některé mají fasadu bohatě členěnou, jako na př. dům „U bílého koníčka" (dům p. M. Grünbergera) nebo „malovaný dům". Žádný z domů však nemá podloubí, takže náměstí třebíčské mělo úplně jiný vzhled než na př. náměstí v Telči. Jen poněkud jednodušší domy vidíme v ulici masařské nebo panské, také kostelní zvané, dnes Hasskově. Výstavností vyniká v tomto pořadí budova staré radnice ozdobená vížkou, přestavěná po velikém požáru města r. 1599. Plocha náměstí jest na obraze oživena třemi kašnami s barokními sochami sv. Václava, Šebestiána a Floriána. Uprostřed náměstí na místě, kde je dnes sousoší sv. Cyrila a Metoda, je vysoký kříž, blízko pranýř. Jistě zajímavé by bylo srovnání vzhledu věže farního kostela sv. Martina na obou obrazech, bohužel nevíme, zda máme rozdíly přičísti opravám věžní báně r. 1715 nebo libovůli malířů.

Důkladnější využití obou obrazů pro historickou topografii města vyžádá si zvláštního studia, jež ovšem také musí určiti, pokud a v kterých částech obrazů chtěli a mohli autorové jejich podati skutečný stav.

[1]) Vlastivěda Moravská II. Okres třebíčský str. 48.

[2]) Sem směřoval most až do r. 1873, kdy po požáru byl znovu vystavěn směrem dnešního mostu Masarykova.

[3]) Vládl od r. 1703—1708. Frant. Rypáček, Třebíčská farní kronika, zvl. otisk str. 19.

[4]) Jest rovněž zachována na pozemku p. továrníka Hasska.

Městské popraviště v Třebíči. Začátkem září 1931 bylo nalezeno při stavebních pracích na pozemcích p. Kaliny a Marka v Rafaelově ulici zdivo starého popraviště městského. O jeho existenci bylo jakési tušení mezi staršími občany na předměstí Novém městě a Nových dvorech, ale mladší generace o věci téměř již nevěděla. I městská technická kancelář, jež připravovala prodejní podmínky obou dříve obecních pozemků, neměla zdání, jakou v moravských městech dnes vzácnou památku chová nízký pahorek v trati, jíž se tu odedávna říká „na spravedlnosti". Terén se zdánlivě pro zřízení popraviště nehodil, neboť popravní pahorek není daleko viditelný, zvláště jest skryt pocestným na silnici do Brna. Za to je viditelný ze silnice Třebíč-Velké Meziříčí a ze staré polní cesty z Třebíče do Ptáčova. Těsně u pahorku vede cesta rovněž do Ptáčovského žlebu, ta však se zdá býti původu novějšího. Nelze dnes říci, kudy se vlastně k popravišti chodilo. Na pahorku — zvětralé skále, vysoké asi 7 m (na straně západní, kde teče nepatrný potůček), nalezen čtverhran z kamenného zdiva, omítnutého na vnější straně. Západní stěna čtverhranu, přesného čtverce o straně 5·90 m, jest poněkud odchýlena od směru severojižního. Šířka zdiva jest všude 90 cm. Z původní výšky zbylo nad zemí pouze asi 80 cm. Soudě podle množství kamene pokrývajícího dnes úbočí pahorku, byla tato podezdívka šibenice původně mnohem vyšší. Zdivo uzavírá čtverhrannou prohlubeň o hloubce 80 cm — dno její tvoří již přirozená skála — v níž pohřbíváni byli popravení. Dříve ještě než byl na místo nálezu zavolán městský archivář, dělníci vykopali schodiště, jež vedlo na horní plochu popraviště. Podle jejich výpovědi počínalo schodiště plochým, asi 1 m širokým a 2·70 m dlouhým stupněm v polovině severní strany, obrátilo se kolem rohu směrem k jihu a tam ve výši asi 90 cm končilo malou plošinou. Jest ovšem těžko dnes říci, jak schodiště před vykopáním vypadalo, zvláště když zdivo popraviště jest omítnuto i tam, kde prý schodiště bylo dělníky odstraněno. Jest možno, že kamenné schodiště jest původu pozdějšího a že nahradilo starší schodiště dřevěné. Uvnitř čtverhranu, do doby odkrytí úplně zasypaného kamením a hlínou a porostlého krátkou travou, nalezeny kosti popravených v hloubce pouze asi 15 cm. Lebky ležely zvláště v jednom koutě, jinak je z polohy koster zřejmo, že s pohřbením neměli mnoho starostí. Mimo jedné lebky proražené snad svrchu hřebíkem nebylo nalezeno zvláštních zranění. Všechny pozůstatky byly odvezeny po prohlédnutí na místní hřbitov k pohřbení. Ačkoliv prohlubeň byla prohlédnuta do dna, nebyl nalezen žádný předmět z dob starších. Mosazná spona z nevelké hloubky pod povrchem jest stáří nejistého. Nález vzbudil mezi obyvatelstvem zasloužený zájem a zvláště v neděli putovaly zástupy k „šibenici".*) Tento neočekávaný zájem umožnil vyhledání některých zapomenutých opevňova-

*) Poněvadž o popravišti nebylo celkem nic známo, pronášeny o účelu stavby nejrůznější domněnky. Mezi jinými také, že jest to pohřebiště z doby nějakého moru, nebo že popraviště bylo užito později za morové pohřebiště. Uvážíme li malou hloubku čtverhranu a vmyslíme-li se do názorů starších dob, musíme tuto myšlenku zavrhnouti.

cích staveb městských. Zjištěna péčí p. ředitele Charváta aspoň prozatímně situace čtverhranné bašty na t. zv. Šmeralově kopci, od níž lze sledovati zbytek valu nebo hradby směrem k ulici, jež se odedávna nazývá Brankou. Dále byla prohledána polní trať „na baště" severně od Šmeralova kopce. Pro velkou vzdálenost od města nedalo se očekávati, že zde budou nalezeny stavby patřící k opevňovacímu systému městskému. Skutečně také peníze z poč. XVII století, z r. 1742, ze zač. 19. stol. a z r. 1866, nalezené na poli p. Tomáše Vařbuchty ukazují, že místo „na baště" bylo jen hlídkovým stanovištěm všech vojsk v okolí Třebíče tábořících. Na jaře r. 1932 bude v pracích k poznání starého místopisu třebíčského pokračováno. (V archivu města Třebíče nachází se několik zdařilých fotografií popraviště.)

Dr. Čeněk Sameš.

Dr. V. SAMEŠ:

SOUSOŠÍ SV. CYRILA A METODĚJE V TŘEBÍČI.

V polovině srpna 1945 bylo tomu šedesát let, kdy byl postaven na třebíčském náměstí pomník sv. Cyrila a Metoděje jako důkaz křesťanského a vlasteneckého smýšlení lidu v Třebíči. O celém jednání, které postavení pomníku předcházelo, napsal Dr. Ant. Blahovec zajímavý pamětní spis, který ukazuje, že jest mylné mínění, že pomník pochází od J. V. Myslbeka.

Politické uvolnění, které nastalo u nás v revolučním r. 1848, oživilo i v Třebíči národní uvědomění, třebaže město Třebíč vstupovalo do roku osmačtyřicátého jako město německé. Velkou zásluhu o to měl městský lékař Dr. Jan Mil. Haněl, který sloužil nezištně a obětavě lidu a národu, řídě se heslem: „Ne sobě žijme, ale národu svému a pravdě". Působil v Třebíči od r. 1835 do 3. května 1883, kdy zemřel. Reakce zničila zčásti jeho dílo i dílo revoluční doby, ale r. 1860, když politický i hospodářský neúspěch reakce byl jasný a Rakousko bylo nuceno opět uvolniti politický tlak, vidíme Haněla opět u kolébky nových národních akcí. Národní strana, či jak se tehdy říkalo, strana slovanská, mohla se volněji rozvinouti, Měšťanská beseda, která zanikla v době policejního útlaku, byla obnovena, vznikly pěvecké spolky (ženská pěv. jed-

nota Vesna), Řemeslnická beseda, Jednota Katolických tovaryšů, byly zřizovány spolkové knihovny, šířeny časopisy. Byl to ruch, který v té době se šířil celým národem. Tisíciletá památka příchodu slovanských věrozvěstů na Moravu r. 1863 byla dalším významným podnětem, aby národní myšlenka a národní uvědomění, vědomí slovanské sounáležitosti sesílily. O Třebíči říká Dr. Blahovec, že se stala vlivem oslav cyrilometodějských jedním z měst nejuvědomělejších. V souvislosti s tím pochopíme, že myšlenka tehdejšího kooperatora u sv. Martina, později faráře Vladislavského. Františka Diviše, pronesená r. 1867 při kázání, aby totiž místo kříže uprostřed náměstí bylo postaveno sousoší sv. Cyrila a Metoděje, padla na úrodnou půdu. Paní Leontina Hanělová již druhého dne uvedla v život sbírku dům od domu ve prospěch postavení pomníku a vybrané peníze byly uloženy Adolfem Kubešem do Občanské záložny. Peníze se scházely ze všech vrstev, věnovali i studenti, pořádány zábavy s tancem ve prospěch postavení pomníku. V r. 1872 musily však býti peníze z Občanské záložny přeneseny do Městské spořitelny. Reakce a protičeský vládní směr znovu vystoupil a způsobil zavření řady občanských záložen na Moravě, mezi nimi byla vedle prostějovské, kroměřížské a vyškovské i záložna třebíčská. Důvodem bylo prý přestupování stanov, ve skutečnosti došlo k zavření proto, že záložna, která občanstvu pomáhala z lichvářských drápů, byla v českých rukou, kdežto obecní Městská spořitelna byla v rukou německých.

Vkladní knížku převzal do úschovy Dr. Jan Haněl. Když po léta se nestavělo, ve veřejnosti se objevily řeči, že prý fond soch cyrilometodějských neexistuje, ba i v novinách bylo psáno, že Dr. Haněl z těchto peněz opatřil věno pro svou dceru Boženu! Když Haněl zemřel, byla vkladní knížka v jeho pozůstalosti nalezena s vkladem 2487 zl. 89 kr.

Zatím bylo již od r. 1870 jednáno s mladým, tehdy jednadvacetiletým umělcem J. V. Myslbekem o zhotovení modelu. Model Myslbekův byl pak v Třebíči veřejně vystaven. Za model žádal Myslbek 200 zlatých, po velkých a nepěkných tahanicích s přípravným výborem, při čemž umělec byl nucen dovolávati se autority prof. Trenkwalda, dostalo se Myslbekovi jen 50 zlatých. R. 1883 byla činnost oživena novým výborem, svolaným paní Antonií Plhákovou, roz. Krupičkovou, paní Aloisií Jelínkovou a jejím manželem Janem Jelínkem, říd. učitelem a inspektorem nár. škol. na okrese velkomeziříčském, Dr. Janem Hanělem a Ignácem Přerovským, obchodníkem „v souknech“. Akční výbor, v němž byl Ignác Přerovský, Alois Hrudička, katecheta na gymnasiu, Ferd. Kubeš, kupec, Jan Kubeš, knihkupec a Jan Jelínek, vydal propagační leták o 800 výtiscích. Vzletným provoláním byla svolána veřejná schůze do Besedního (Národního) domu na 5./7. 1883. Vytvořen širší a užší výbor, který dokončil celou akci. V protokolu schůze jsou uvedeni jako členové výboru Dr. Ant.

Blahovec, advokát a člen městské rady, starosta města Alois Hassek, koželuh, prof. Al. Hrudička, Jan Jelínek, advokát Dr. Julius Kofránek, městský radní, kupec Václav Kotačka, kupec Ferd. Kubeš, knihtiskař Jan Kubeš, P. Frant. Kvítek, koželuh Frant. Müller, zámecký farář Karel Papušek, starosta podklášterský mlynář Jan Pohanka, obchodník sukny Ignác Přerovský, kupec V. O. Simonides, soukeník Václav Simonides, obuvník Karel Zelníček, radní Josef Schlachta, klempíř, děkan P. Al. Schrotz, Josef Vrchoslav, lékárník, obuvník Filip Nevosad, starší soukeník Frant. Weigner, kupec a radní Eduard Sovák, hřebenář Frant. Janovský, soustružník Albín Fössel, Frant. Dostal ml., kupec, řezník Jan Klauda. Předsedou komitétu stal se Ignác Přerovský, poněvadž Dr. Haněl zatím zemřel. Peníze byly uloženy znovu do Občanské záložny, která zatím r. 1884 byla znovu zřízena.

Ještě před výše uvedenou schůzí byl učiněn v Praze u Křesťanské akademie dotaz, kolik by sousoší stálo. Sochař Myslbek 7. května 1883 oznámil výboru, že by sousoší o výši 9 stop s podstavcem rovněž 9 stop vysokým stálo 3400—3800 zlatých. Na návrh akademie nabídka Myslbekova zamítnuta a jednáno se sochařem L. Šimkem. Akademie napsala doslovně: „Poslouží jen věci samé, bude-li Šimek tvůrcem sousoší sv. Cyrila a Metoděje. Vynasnaží se, aby tentokrát skutečně typické figury našich apoštolů se vyvedly. Mám za to, že pak sevšeobecní... Sousoší musí komponovati se pro místo na kterém státi bude. Šimek jest ochoten práci přijmouti. Lepšího umělce vůbec není.“ Stejně radil i brněnský biskup Bauer a tak bylo definitivně rozhodnuto pro Šimka. Dne 9. 7. 1884 byla hotova skizza a podle ní Antonín Čeloud postavil na náměstí papírový model. 10. VIII. 1884 byl dán Akademii souhlas s návrhem. Ta podala konečný rozpočet na 3000 zl. V říjnu vytvořen byl technický komitet čtyřčlenný a 10 členný výbor pro uspořádání slavnosti svěcení. Obec města Třebíče byla požádána, aby dovolila postavení pomníku na náměstí. Ani Šimek sám sochy netesal, nýbrž Bernhard Seeling. Šimek byl totiž nemocen a nemohl tehdy tak velké práce se ujmouti. Také od ozdobení podstavce reliefy, jak původně bylo myšleno, bylo upuštěno na návrh Křesťanské akademie, poněvadž prý by jednak okrasy se při velikosti díla ztratily, jednak prý by to „přišlo příliš vysoko“. Když došly nákresy podstavce, bylo možno celou práci zadati kameníkovi Josefu Hrabovi z Počátek, který navrhl některé odchylky od původního pražského návrhu. Prostoru kolem pomníku bylo usneseno vydlážditi a ohraditi železným řetězem, který objednán u Blanenských železáren (stál 150 zl.).

K postavení pomníku bylo vyhledáno místo, kde stála prostřední kašna (na třebíčském náměstí bývaly tři kašny). Obec tehdy měla v úmyslu zříditi vodovod z Babského rybníku, nad rybníkem Barákem měl býti zřízen klenutý reservoir, od něhož mělo býti vedeno potrubí k stávajícímu tehdy vodovodu. Proto

bylo nutno odstraniti kašny a místo jedné z nich měl zaujmouti cyrilometodějský pomník (geologický posudek pro zamýšlený tehdy vodovod podal prof. Dr. Jan Krejčí).

První části podstavce byly dovezeny do Třebíče 10. května 1885. Se stavbou se započalo 24. června kopáním třímetrových základů. Při tom se přišlo na valounky a písek, což ukazovalo na staré řečiště Jihlavky. Části soch byly z Prahy dovezeny přes Stařečské nádraží, neboť dráha ze Zastávky do Okříšek byla tehdy právě ve stavbě.

V únoru 1885 byl ustaven slavnostní komitét, který se měl postarati o slavnost svěcení a všechno, co s tím souviselo. Předsedou byl zvolen starosta města Jan Kubeš, zapisovatelem Dr. Blahovec. Program slavnosti byl stanoven na dva dny. V sobotu mělo býti vítání biskupovo, jemuž se mělo jeti naproti do zastávky, a cestou z Vladislavi měl býti doprovázen banderiem. Večer v sobotu měl býti pochodňový průvod a veřejný koncert. V neděli po budíčku měly býti bohoslužby, odpoledne banket v Besedním domě, večer hudební akademie, jejíž program sestavili P. Albert Chlumecký a Jindřich Strniště ml., syn dlouholetého třebíčského učitele, který neobyčejně přispěl k hudební kultuře Třebíče v první polovině minulého století. Za slavnostního řečníka byl vybrán někdejší navrhovatel pomníku P. Fr. Diviš a když tento odmítl pro churavost, farář v Doubravici P. Jan Soukup, který proslovil již řeč r. 1871 při otevření Besedního domu a zřízení nižšího gymnasia v Třebíči. (Jen mimochodem se zmiňuji, že v době postavení pomníku sv. Cyrila a Metoda bylo třebíčské gymnasium ještě německé s českými pobočkami ve třídě I.—IV., při čemž německé třídy měly 51 žáků, kdežto české 212! Třebíčané právem soudili, že německému gymnasiu v Třebíči bude proto co nejdříve odzvoněno, protože právě 26. července 1885 bylo ve Vídeňských uveřejněno jmenování Dr. Jana Reicherta, známého vlastence, ředitelem gymnasia.)

Stanovený program nemohl býti dodržen, protože Třebíč prožívala tehdy jednu ze svých pohnutých chvil. Léta osmdesátá jsou v Třebíči dobou počínajícího organisování se dělnictva na základech marxistických. A právě 12. července v noci byli tři dělníci zatčeni pro socialistické řeči a rozšiřování anarchistických časopisů. Dne 13. července došlo k demonstracím dělnictva třebíčských továren, které bouřlivě žádalo vydání zatčených soudruhů a vrácení zabavených časopisů. V některých domech byla i okna vytlučena. Okresní hejtmanství telefonicky zavolalo z Jihlavy setninu vojska — oblíbený utišující prostředek za Rakouska. 37 osob bylo vyšetřováno a potom odvezeno do Jihlavy ke krajskému soudu pro vzpouru. Klid tím ovšem nenastal a mezi lidmi se hovořilo o tom, že dělnictvo své demonstrace bude opakovati právě při slavnostním svěcení. Tyto obavy způsobily, že program slavnosti byl omezen jen na nejnutnější.

Pamětní spis Blahovcův, z něhož částečně líčím okolnosti, za nichž došlo k stavbě sousoší, zmiňuje se ještě o národnostních poměrech ve školství třebíčském „jak na př. české školy národní na utrakvistické byly přeměněny, jak tyto později opět na české a jen německá měšťanka zůstala, jak německý Šulverein zřídil napřed německou dvoutřídní školu, která pak do zemské správy byla přijata a na trojtřídní rozšířena, ač mimo asi šest rodin německých jiných Němců zde není a odrodilci jen naschvál továrnický dělnický lid nutí, by své dítky do německých škol posílali, ač německy pranic nerozumí..."

Pamětní spis Blahovcův, zachovaný v městském archivu třebíčském, jasně ukazuje, jakou důležitost pro poznání minulosti našeho lidu mají podobné paměti, doplňující suché údaje úředních zápisů.

ČENĚK SAMEŠ:

PŘÍSPĚVEK K DĚJINÁM TŘEBÍČSKÉHO KLÁŠTERSTVÍ.

Za opata Matěje, o němž se děje první zmínka v pramenech k r. 1455[1]), počal klášter třebíčský přemírou dluhu klesati do bídy stále větší a větší. Mezi penězy, jež si vypůjčil opat Matěj od různých osob, jmenuje A. Kubeš také peníz 140 zl. uh. od paní Ofky z Kunčic. O půjčce zachoval se originál zápisu s datem 1463 v archivu Národního musea maďarského v Budapešti, kde jej našel r. 1864 Beda Dudík. Mezi svědky a rukojmími jsou jmenováni Naček z Kvičovic, tehdy purkrabí na Třebíči[2]), Mikuláš z Rochova[3]) a z Petrovic, Boček z Zákřan, Mikuláš (Provazník) z Okrašovic, Zich z Pocúcova a Stibor z Arklebic, jenž držel Hostákov.

Již dříve opat Matěj, znamenav potřebnost kláštera i velké dluhy, úroky a platy, jimiž jest obtížen, zastavil řadu vesnic z klášterství, mezi nimi r. 1456 ves Čechtín, na kterou si byl vypůjčil kdysi již opat Vít (nast. asi 1358).R. 1456 převzali ji Ješek a Naček z Kvičovic, Ješkův strýc, ve 52 kopách[4]) se vším příslušenstvím, jež od starodávna k vesnici náleželo, uvolivše se dáti klášteru vždy polovici královské berně, kdyby v zemi byla vypsána. Též bylo ponecháno obyvatelům čechtínským dosavadní právo bráti si z lesů (klášteru patřících) dřevo stavební i palivové, ovšem s vědomím úředníků kláštera.

Z listiny poznáváme příslušníky kláštera: převora Martina, Dominika, probošta měřínského, Jana Senektu, probošta komárovského, Ondřeje podpřevora a Václava staršího, z nichž zná Kubeš Jana Senektu a Dominika k r. 1447 a 1448, Martina k r. 1450[5]).

Předchůdce Matějův opat Trojan zastavil počátkem let padesátých XV. století vesnici Jersín a s ní i desátek v Meziříčku Jinochovi z Měřína a Vaňkovi Žákovi, taktéž z Měřína, v 80 kopách. R. 1476 koupil od Jinocha z Měřína po smrti Vaňka Žáka tuto zástavu pod týmž právem Václav Rohan, měšťan velkomeziříčský s manželkou svou Zuzanou. List zpečetil Zach z Opatova jménem Jinochovým, purkrabí třebíčský Jiřík z Řehořova, Boček z Zákřan, Jan Jeníček z Volbramic a na Lhotě, Zych Tuhý z Jemničky, Ctibor Hostákovský z Arklebic a Mikuláš. R. 1487 držely Jeřín i s desátkem v Meziříčku děti Vaňka Žáka Vašek a sestra jeho Zuzana, ale postoupili jej dobrou vůlí panu Janovi z Meziříčí. Při tom svědčil Jan z Nové Vsi a na Radkově, Mikuláš Kalina ze Skály, Jan Lhotka z Dlužína a Rudvíkova, Jan

---

[1]) A. Kuneš, Dějepis města Třebíče I. Třebíč 1874. Str. 146.

[2]) Archiv český XVI. 162.

[3]) L. Hosák, Historický místopis země msl. I., str. 43, jmenuje jej Mikulášem z Hrochova podle zem. desk. brň. XIV. 30.

[4]) Srv. Kubeš str. 146, jenž jmenuje pouze Ješka z Kvičovic.

[5]) Kubeš, str. 130.

z Jemničky a na Heřmanicích, Alexander Chlévský a na Tasově, Jiřík z Lomničky a na Evanči, Jiřík z Šeborova a Jan z Kladna a na Kozlově.

Pergameny, k těmto zástavám se vztahující, jsou rovněž v národním museu budapeštském, odkudž se mi dostalo ochotou ředitele archivního oddělení Dra Konstantina Sulici jejich fotografií. Listiny, jichž text podávám, postrádají bohužel již všech pečetí. Jakým způsobem se listiny dostaly do Uher, dá se těžko říci. Snad to bylo v době Vladislava II. R. 1830 byl jejich majitelem Mikuláš Jankovitch.

1.

Opat Martin s konventem postupují Ješkovi a Načkovi Kožichovským z Kvičovic ves Čechtín v 52 kopách pod jistými výminkami. Dáno 1456, v pátek na sv. Jiří (23. dubna 1456).

My Matěj Božie milosti opat, kněz Marczin, převor, kněz Dominik, probošt v Myrzinie[6]), kněz Jan Senecta, probošt v Komárově, kněz Ondřej, podpřevor, kněz Václav, starší, i veškeren konvent Matky Božie kláštera Trzebiczského zákona sv. Benedikta Olomuczského biskupstvie vyznáváme tímto listem obecně předevšemi, ktož jej uzřie anebo čtúce slyšeti budú, že znamenavše potřebnost kláštera našeho a veliké dluhy jimiž jsme obczyženi (!), úroky a platy z sebe vydávajíce. A protož jednostajným svolením bratřie našich, ves naši Czechczyn[7]) k nám a klášteru našemu příslušející, kterúž jsú předkové naši dobré paměti opat téhož kláštera kněz Vít zejména prodal jest, tudíž i my nemohúce ji pro nedostatky naše a kláštera našeho vyplatiti prodali jsme a mocí listu tohoto prodáváme ji slovutným panošiem Ješkovi Kožichovskému z Kwiczowicz a Naczkovi tudíž Kožichovskému z Kwiczowicz, strýci jeho Ješkovu vlastnímu nedílnému, jim i jich erbom budúcím za dvě a padesáte kop groší peněz dobrých, v ty časy berných, šedesáte groší za každú kopu počítajíc a za každý groš sedm peněz dobrých berných čtúce, které sú předkové naši, i my tudíž od nich vzali. A to jsme prodali s rolí oranú i neoranú k té vsi příslušející se všemi platy, požitky, užitky i se vším k nim příslušenstvím tak jakož jest ta ves v svých mezích a hranicích od starodávna založena, aby ji drželi, vládli a požívali právem purkrechtním tak jakož sme to sami a předkové naši drželi a požívali, s takovúto však znamenitú vyjměnkú. Když bychom my svrchupsaní opat s konventem chceli a mohli svú ves zase míti a vyplaciti, tehdy máme puol roka jim svrchupsaným Ješkovi a Naczkovi věděti dáti a v tom polu zase, když jim jich peníze svrchupsané dáme a položíme, mají nám té vsi bez zmatku stúpiti a list tento vrátiti. A též oni svrchupsaní Ješek a Naczek neb jejich erbové ktyžby tej vsi svrchupsané nechceli dále držeti, mají nám také

[6]) Měřín.

puol léta napřed dáti věděti a my jim neb naši budúcí máme jich peníze dáti a v svú ves se uvázati bez zmatku. Toto také zachovávajíc sobě, ktyžby berně králova po vší zemi zavolána byla, tehdy nám a klášteru našemu mají té berně polovici dáti vedle práva purkrechtního. Také přidávajíc, aby lidé v té vsi sedící drva k stavení a k opravování v lesích našich mohli sobě bráti s vědomím úředníkuov našich k tomu usazených. A také aby měli a požívali poživatelé tej vsi drev suchých v lesích našich jakožto jiné okolní vsi požívají. A ktožby tento list jměl s svrchupsaných Ješka a Naczka, strýce jeho neb jich erbuov dobrú vuolí, ten má i míti bude túž plnú moc i právo k tomu ke všemu, což se svrchu píše, jako oni sami. A tomu na svědomí a pro lepší jistotu pečeti naše vlastní, točižto opatovu a konventskú k tomuto listu kázali jsme přivěsiti. Jenž jest dán a psán leta po narození Syna božieho tisíc čtyřistapadesátého šestého ten pátek na svatého Jiří.

2.

Dobrá vůle Mikuláše Jinocha z Měřína Václavu Rohanovi, měšťanu meziříčskému a ženě jeho Zuzaně na ves Jeřín a desátek z Meziříčka.

Já Mikuláš řečený Jinoch z Měřína i s svými budúcími vyznávám tímto listem obecně předevšemi, ktož jej uzří a neb čtúce slyšeti budú, že ten list, kterýž sem měl na pergameně s svisutými pečeťmi spolu [s] nebožčíkem Vaňkem Žákem z Měřína na duostojného kněze, kněze Trojana opata Třebíčského i na konvent téhož kláštera a na zástavu od téhož kláštera jménem na ves Jersyn a na desátek v Meziříčku, jakož v tom listu to včecko šíře se zavírá a ukazuje, v kterémžto listu psáno stojí, ktož jej bude míti s svrchupsaných Vaňka a Jinocha z Měřína s dobrú vuolí, ten má i míti bude touž plnou moc a právo k všem věcem jakožto oni sami, protož já svrchupsaný Mikuláš ten list dal sem sám od sebe i od svých budúcích a mocí listu tohoto dávám svú dobrú svobodnú vuoli se vším plným právem opatrnému Václavovi Rohanovi, měščenu meziříčskému i ženě jeho Zuzaně a jich budúcím a nic na tom listu sobě nepozuostavuje ani svým budúcím nic, aby svrchupsaný Václav neb žena jeho i s jich budúcími s tím jakž by se jim zdálo učiniti mohli, tak ovšem jakoby ten list hlavní jemu aneb jeho budúcím svědčil. Toho na svědomí pečeti své nemaje já svrchupsaný Mikuláš prosil sem slovutného panošu(!) Zacha z Opatova, ty časy purkrabí na Polné, že jest svú přirozenú pečeť kázal místo mé přivěsiti k tomuto listu a pro další a širší svědomí věcí svrchupsaných poprosil sem slovutných panoší Jiříka z Řehořova, ty časy purkrabí třebíčského, Bočka z Zákřan, Jana Jeníčka z Volbramic a na Lhotě, Zycha Tuhého z Jemničky, Ctibora z Arklebic a z Hostákova a Mikuláše . . . . vedle mne kázali přivěsiti k tomuto listu . . .[8])

---

[7]) Čechtín. [8]) Text na fotografii nečitelný.

3.

Dobrá vůle Václava a Zuzany, děti Vaňka Žáka, Janovi z Lomnice a Meziříčí na ves Jersín a desátek z Meziříčka. V pondělí masopustní 1487 (26. únor 1487).

Já Vašek a Zuzana sestra jeho vlastní, obyvatelé města Mezirziczie vyznáváme tímto listem obecně předevšemi, ktož jej uzří nebo čtouce uslyší, jakož sme měli list s pečetmi opatskú a konventskú kláštera Třebíčského na zástavu na desátek v Meziříčku a na ves s lidmi Jersyn, kterýž svědčil Vaňkovi Žákovi z Miřína, otci našemu, a Jinochovi, jakož ten list šíře svědčí, kterýžto otec náš a Jinoch dali sú nám svú dobrú vuoli na ten list, jakož ty dobré vuole šíře svědčí, otce našeho i Jinochova. Protož já Vašek a Zuzana sestra jeho vlastní svrchupsaní, prodavše za hotové tu zástavu, ten hlavní list i ty dobré vuole dali sme a tímto listem dáváme a svú svobodnú a dobrú vuoli: tuto dobrú vuoli na ty listy urozenému pánu panu ....[9]) z Lomnice a na Meziříčie, podkomořímu markrabství moravského, aby on toho všeho práva, což ten list hlavní i dobré vuole svědčí, požíval a užíval jakož jest otec náš i Jinoch i my po jich smrti požívali i užívali, nic my sobě ani svým budúcím nepozůstavujíce na tom zápisu ani na těch dobrých vuolích než mocně psanému pánu jeho postupujem a postúpili sme tímto listem svobodně a dobrovolně, neb jest nám jeho milost za naše právo hotově dal. Toho na svědomí nemajíce svých pečetí prosili sme já Vašek slovutného panoše Jana z Nové Vsi a na Radkově a já sestra jeho slovutného panoše Mikuláše Kaliny z Skály, že sú místo nás své pečeti pověsili k tomuto listu a připrosili sme slovutných panoší Jana Lhotku z Dlužína a na Rudvíkově, Jana z Jemničky a na Heřmanicích, Alexandra Chlévského a na Tasově, Jiříka z Jemničky a na Evanči, Jiříka z Šeborova, Jana z Kladna a na Kozlově, že sú své pečeti přivěsili k tomuto listu na svědomí, sobě i svým erbuom bez škody. Jenž psán v pondělí masopustní leta páně tisícího čtyřistého osmdesátého sedmého.

4.

Kněz Matěj, opat kláštera Třebíčského, přiznává se k dluhu 140 zlatých uherských od paní Ofky z Kunčic půjčených. Dt. 1463, pátek před sv. Filipem a Jakubem (29. dubna 1463).

My kněz Matěj, boží milosti opat kláštera třebíčského, první jistec a dlužník dluhu dolepsaného, a my Naczek z Kwiczowicz, purkrabě na Třebíči, Mikuláš z Rochova a z Petrovic, Boček z Zakrszan, Mikuláš z Okrassovic, Zich z Poczúczova, Stibor z Arklebic rukojmě a spoluslibce za svrchupsaného kněze opata s ním a zaň všichni rukú společnú a nerozdílnú, vyznáváme tímto listem obecně předevšemi, ktož jej uzří neb čtúce slyšeti budú, že jsme dlužni dluhu pravého a spravedlivého sto zlatých

[9]) Porušeno.

a čtyřidceti, zlatých dobrých uherských červených, mince váhy spravedlivé rázu se lvy (?) slovutné paní Ofce z Kunic[10]) i tomu, ktožby tento list jměl svrchupsané paní Ofky s dobrú vuolí, kteréžto zlaté svrchupsané my jistec i rukojmové nahořepsaní máme a slibujeme [na] naši dobrú a čistú vieru rukú společně a nerozdílnú dáti a zaplatiti zlatými hotovými od času tohoto svatého Jiří po dání listu tohoto již minulého, konečně v roce pořád zběhlém bez poručení dalšího. A z těch svrchupsaných sto zlatých a čtyřidceti zlatých máme a dlužni jsme úrok ročně vydávati sedm kop groší drobných peněz a to rozdílně na svatého Václava nejprv příští puol čtvrty kopy groší a na sv. Jiří potom sběhlý také puolčtvrty kopy groší peněz svrchupsaných a tak vždycky úroky plniti máme, dokudž bychom svrchupsaných zlatých nesplnili a nezaplatili věřiteluom našim svrchupsaným. Kto pod túto úmluvú, ktyžby svrchupsaná paní Ofka aneb ten, ktožby tento list jměl i s její dobrú vuolí své zlato svrchupsané potom roce vyšlém zase chceli jmíti anebo my jistci svrchupsaní že bychom jich déle za sebú nechtěli míti a držeti, tak máme sobě obapolně puol léta napřed dáti věděti, ani nám neb my jim, kterážkolivěk strana druhé, a v tom poluleté vyšlém máme a slibujeme vyplniti zlaté svrchupsané i s úrokem toho poluletí. A to všecko ...... svrchu i dole pišieše máme a slibujeme ...... zdržeti a v celosti zachovati. Pak-li bychom toho všeho neučinili, což se svrchu píše, čehož Buoh ostrež, tehdy ihned kterážby dva z nás rukojmí svrchupsaných napomenuta byla od věřiteluov našich nahořepsaných v listu neb poslem jeden neukazuje na druhého ani se druhým nevymlúvaje máme a slibujeme v ležení vjeti a všeci svými životy anebo místo sebe poslati panoše řádu rytířského s jedním pacholkem a se dvěma koňoma do města Třebíče aneb do Mezirziczie v duom ctného hospodáře nám od svrchupsaných věřiteluov ukázaného v ležení pravé a vobyčejné. A útálo-li by se těma dvěma prvníma ležákama v tom ležení ležeti čtrnácte dní pořád počítajíc od prvního dne napomenutí a že bychme svrchupsaných zlatých aneb úroku na ty časy nezaplatili, tehdy druha dva z nás rukojmí ktyžby byla napomenuta, máme a slibujeme vjeti a v ležení ku prvníma dvěma do téhož města k témuž hospodáři týmž řádem jako první dva ležati a tak máme učiniti až do posledních dvú rukojmí. A tu pak máme nás všech šest s šesti pacholky a dvanácti koňmi ležeti a ležení vésti podle obyčeje země moravské a na žádné právo ani kterým obyčejem nemáme utéci ani vyjeti tak dlúho dokudž bychom svrchupsaných zlatých nesplnili a nezaplatili úplně a docela věřitelóm svrchupsaným. A přesto, buď ležáno anebo nežáno, dáváme plnú moc a právo tímto listem věřitelom našim svrchupsaným, aby mohli svrchupsaných sto a čtyřidceti zlatých dobýti a je vzíti v židech a neb v křesťanech na naši všech škodu společně a nerozdílnú, ktež je kolivěk optají v zemi moravské,

[10]) Jest však možno čísti též „z Kunčic“ nebo „z Kruczicz“.

tu my je zastati slibujeme bez jich škody vždy, proto ležení prázdni býti nemáme ani z něho vyniknúti nižádným obyčejem, leč bychom prve svrchupsaným našim věřitelóm úplně a scela zaplatili i se všemi škodami, kteréžby kolivěk pro naše nesplnění vzali věřitelé naší, jestli by je s dobrým svědomím ukázati mohli bez .... a bez přísah, to jim vše slibujeme zaplatiti penězi hotovými. A jestliže by pán Buoh neuchoval z nás kterého rukojmě, čehož Buoh ostřež, tehdy my živí a zuostalí máme a slibujeme jiného živého tak dobrého a dostalého místo toho umrlého k nám v toto rukojemstvi přistaviti v jednom měsíci pořád sběhlém a list tento v táž slova obnoviti a jej věřitelom našim v jich moc dáti pod leženími svrchupsanými. A ktož by tento list jměl s svrchupsané paní Ofky dobrú vuolí, ten má učiniti buď (?) totéž plné právo a túž plnú moc k všem věcem svrchupsaným jakožto ona sama paní Ofka svrchupsaná. A tomu na potvrzení a pro lepší jistotu my jistec i rukojmě svrchupsaní své jsme vlastní pečeti k tomuto listu dobrovolně přivěsili, k nimž se přiznáváme. Jenž jest dán a psán léta po narození syna Božího tisíc čtyřista šedesátého třetího ten pátek před svatým Filipem a Jakubem.

Dr. Č. Sameš, profesor a archivář, Třebíč:

P. Augustin Kratochvil.

29. srpna t. r. dovršil 70. rok svého života P. Aug. Kratochvil, bisk. a konsistorní rada v Budišově u Třebíče. Rodák bučovický, vysvěcený na kněze r. 1892, působil jako kaplan na mnohých místech západní Moravy. Všude se zajímal o staré písemné památky a snažil se je zachrániti. Nespokojil se však pouhým uspořádáním, chtěl poznati také minulost kraje bezpečně, veden pouze snahou nalézti historickou pravdu a upraviti cestu badatelům dalším. Tak vznikly jeho články nebo spisy: Písemné památky na zámku v Černé, Archiv městečka Měřína, Mohelna, Pravlova, Prostoměře, Archiv Dolních Kounic, města na Moravě, Dějiny a archiv městečka Kamenice. Jako kaplan v Popovicích, kde působil v letech 1899–1913, vstoupil do redakce Vlastivědy moravské a po smrti Fr. Dvorského redigoval vlastivědné monografie jednotlivých okresů spolu s F. Šujanem, jednak sám jako jeden z nejpovolanějších napsal vlastivědu těch okresů, jež za svého kněžského působení poznal. Z jeho pera vyšla vlastivěda okresu ivančického, židlochovského, velkomeziříčského a pohořelského. Místy bylo třeba poznání hlubšího a širšího, nutil k tomu zájem vlastní i zájem moravské historické vlastivědy. Tak vznikla veliká monografie Ivančic. Zájem o rodiště vynesl české vlastivědné literatuře Dějiny Bučovic od nejstarších dob až po smrt p. Václava z Boskovic (1554) a Dějiny Bučovic od r. 1554 do smrti p. Jana Šembery z Boskovic (1597) vydané v Ročence bučovské spořitelny; v r. 1922 a 1927 vyšly dějiny Bučovic samostatně znovu. Zájem o život selského lidu, mezi nimž Kratochvil žil, vedl ho k napsání celé řady článků v časopisech odborných i denních. Přinášel je zejména Časopis Matice Moravské a Časopis moravského musea zemského, pak Selský archiv, který vedl po V. Praskovi.

P. Augustin Kratochvil.

Některé z prací byly pak vydány též samostatně. Abych

uvedl aspoň některé: Svobodné dvory na Moravě od 17. stol. podnes. ČMMZ X., K dějinám Polehradic, Slovanské listy č. 45, Z dějin svobodníků na rožineckém panství. Sel. archiv 8, Vrchnostenská naučení rychtářům a sousedům vsi Nákla, SA 8, Smlouva na porážení robot s 8 vesnicemi býv. kláštera v Králově Poli učiněná r. 1784. Jura et statuta v. Prahlič, ZMLM, Die Stadt Sternberg in Mähren, SA 9, Vícemilice (v ročence buč. spoř., samostatně Budišov 1930), Mouřinov, Býv. statek Kojátky-Šardičky. Že nemohl a nechtěl se vyhýbati i historii církevní a náboženské, jest samozřejmé (Novokřtěnci damborští, Epicedium minor. kláštera v Brně, ve všech větších pracích, zejména v dějinách Ivančic).

Dnes vstupuje Kratochvil do osmé desítky pln odvahy k další práci. Zůstává v redakci Vlastivědy a chystá materiál k sepsání okresu mikulovského. Energie podivuhodná, když uvážíme, s jakými obtížemi setkává se práce bisk. a kons. rady Kratochvila při jeho zaneprázdnění duchovní správou farnosti budišovské a školou. A také ne vždy dostává se mu uznání tam, kde by toho měl očekávati nejdříve. Než to je kapitola jiná, která již nepatří do tohoto článku, chtějícího pouze připomenouti veřejnosti, že v našem kraji žije vlastivědný pracovník, jakých jest bohužel málo. — (Spisovatel i redakce přejí jubilantovi jménem všech přátel vlastivědy nejlepšího zdaru a zdraví.)